

Kom upp á gólv

Landsmiðstøðin fyri undirvísingaramboð skipar 12.—13. januar 1990 fyri skeiði, har evnið er *kvæði og feroyskur dansur í frálæruhopi*.

Endamálið við skeiðinum, sum vendir sær til fólkskúla lærarar og onnur áhugað, er at kunna lærarar um frálærutílfar, ið vikur

av kvæðing og dansi í fólkskúlanum í samtið og framtið, at læra luttakararnar nýkur dansispol og at kunna um tær royndir, lærarar og onnur áhugað hava av barnadansi.

Áhugað kunnu boðað frá luttøku á tlf. 18825. Tilmeldingarfreist: 8. jan. 1990.

Lýsið i sosialinum

Eykaaðalfundur

Havnar Arbeidsmannafelag

lýsir til eykaaðalfundar í hølum felagsins mikudagin 24. januar 1990, kl. 20.00 við hesi dagsskrá:

1. Framløg av roknskapi
2. Ymiskt

Beint eftir fundin verður ársaðalfundur hjá EFTIRLØNARGRUNNINUM við hesi dagsskrá:

1. Framløg av roknskapi
2. Viðtøkubroytingar
3. Ymiskt

Nevndirnar

Klaksvik kalder

Peter Waagstein, yvir-lækni á Norðuroya Sjúkrahúsi í mong ár, hevur skrivað endurminningar úr Føroyum og Grønlandi. Bókina nevnið hann *Klaksvik kalder*. Tað er ikki fyrstu ferð, P. Waagstein festir á blaði. Í 1959 kom út bókini Illulissane NARKORSAK, sum er frá tíðini, hann var lækni á sjúkrahúsinum í Jakobshavn í Grønlandi.

Rættiliga áhugavert at lesa endurminningar hjá Peturi. Hann hevur hópin at siga og vil fevna víða. Telur um barnárinu í Havn, um lesnaðararini í Danmark, fyrst í Sorø, og hann leiðir okkum inn í ættarfólkið, sum er rættiliga vittfevnandi. Faðir hansara, okkara kenda tónaskald og listamálarin Jógvan Waagstein, og eisini hann hevði ein morbróður, sum taldist millum okkara mætastu, Jákup Dahl, prósturin.

Vit fáa nógva at vita um barnárinu í Havn, um faðirfólkið norðuri í Klaksvik og móðurfólkið suðuri í Vági. Tað er ikki smávegis, sum tey hava vitjað hvønn annan og hevur barnaheimið verið miðdepilin, har øll komu og fóru. Í teirri tíðini hevði tað mesta týd-

ing, at tú hevði skyldfólk at fara til, vart tú á ferð. Og Havnin var eisini tá miðdepilin.

Ein horvin tíðarmynd, sum tú fært innlit í — og tað var eisini tíðini, tá danskt hevði so ómetalligan týðning. Pápin var lærari, móðurin lærarinna, morbróðurin próstur.

Fyri føroyingar hevur tað eisini sín áhuga at lesa um hendingarnar úr Grønlandi, har so mangur føroyingur hevur verið. Arini aftan á seinna heimsbardaga vóru burturav kravmikil hjá læknum, ið ofta sótu so púra einsamallir, avbyrgdir frá umheiminum — tað var at hava álit á læknanum. Arini í Grønlandi hava óivað havt sín týðning fyri læknaárinu í Klaksvik, har Peter Waagstein røkti bæði kommunulæknaembættið og sjálvt sjúkrahúsið. Um hesi árinu í avbyrgdu Norðuroy, skrivur hann mangt áhugavert.

Bókin telur 150 síður, heldur tættskrivaður stíllur við 51 brotum. 32 myndir eru í bókini, umframt kápmýndir, fotomýndir av Klaksvíkinu og rithøvundinum.

Flestu myndirnar hava goðan frásagnar-

Peter Waagstein hevur verið lækni í Grønlandi í niggju ár. Í Føroyum var hann lækni í tjúgu ár.

tekst, men so kemur tað sama, sum vit so ofta siggja, tá persónar verða avmyndaðir. T.d. »Morfader» sammen med børnebørn og dregne, der er opkaldt efter ham». Hvi ikki skriva nevnið á øllum hesum abbabørnunum! Nógva fleiri fingtu tá meira burtur úr frásagnunum.

Endurminningarnar eru skrivaðar á danskum. Malið er ikki sort forvitnisligt. Merkt av tí dialektini, sum vit væl kunnu kalla »føroyska-danska dialektin», og eisini er stílin merktur av læknamáli. Tað er jú eisini »nakað fyri seg».

Peter Waagstein er maður við samfelags-

ligum áhuga. Tað sigur hann eisini ein hóp um. So kunnu vit vera samd við hann ella ikki. Eisini í tí hann skrivur um alkohol. Men vit eru fegin um hesa bók, sum gevur eina mynd av víður-skiftunum hjá teimum føroyingum, sum fingtu uppgávur, sum ikki vóru tær lottu, undir umstøðum, vit í dag illa kunnu hugsa okkum.

Bókin er givin út á egnum forlagi og prentað í Viborg. Fæst í bókabúðunum.

Peter Waagstein er bústandi í Værlose í Danmark.

J.L.

innstøðan er í føroyskum peningastovni, meðan lán-tøkan er úr serligum figgj-arstovni, við broyting framd við eitt kut raka føroysku peningastovnar-nar ov hart hvat likviti-teti viðvíkur. Tað má tí vera hóskskiligt mál at seta sær, at fáa til vega 40 milj. krónur til landskassan av hesi broyting, hóast Likn-ingarráðið sigur frá, at longu í 1987, áðrenn spekulasjonin veruliga tók dyk á seg gav landskassin partafeløgnum 95 milj. krónur í skattalætta fyri rentuspekulasjon.

Afrat hesum koma pri- vat vinnurekandi, sum ikki eru partafeløg, og minni inntøkan hjá landskassanum av hesum er ikki minni enn fyrri parta-feløg. Eisini haðani eiga so einar 40 milj. kr. eyka at koma í landskassan.

Hesar skattabroytingar geva landskassanum einar 195 milj. kr. í meir-inntøku fyrsta árið, svar-andi til triðing til helvt av tí, tær skulu geva yvir 4 til 5 ár.

Óskattaða milliárd Tjóðveldisflokksins er helst

nokk so sannlik. Ti hómar Javnaðarflokkurin eisini skattalætta til vanliga skattaborgaran frá 1991 og fram yvir.

Umframt tvungnu upp-sparingina upp á 110 milj. krónur, sum í 1989 var ein eykaskattur, ið kemur at kosta skattaborgaranum 250 milj. kr. áðrenn 1992, legði samgongan í summ-ar 156 milj. krónur í tolli og avgjöldum á borgaran.

Sum Javnaðarflokkurin longu tá visti á, kom hesin peningur ongantið í kass-an — tvørturimóti. Í dag metur samgongan tollinn-tøkurnar fyrri 1990 til 805 milj. kr. heldur enn 850 milj. kr. + 156 milj. kr. = kr. 1.006 milj. kr., sum er ein munur upp á 201 milj. kr. Figgjarlógin hjá sam-gonguni kemur helst ikki at geva landskassanum meira enn 750 milj. kr. í tollinntøku.

1. januar 1990 verður oljuprisurin 1,90 kr. pr. litur og ger hetta, at olju-gjaldið verður ikki meira enn 60–70 milj. kr. í 1990 móttvegis ætlaðum 105 milj. krónur (108 milj. kr. í 1988).

Hetta er ein minni inntøku upp á 35–45 milj. krónur, hartil koma 21 milj. krónur í sambandi við avtøku av 6% gjaldirum.

Framleiðslugjeldini minka helst niður í 25 milj. krónur, sum er ein minniinntøka upp á 5 milj. krónur í mun til 1988 og 10 milj. krónur til ætlan landsstýrisins fyrri 1990.

Bilgjeldini, ið vóru 120 milj. krónur í 1988, eru nú av meirilutanum mett til at geva 85 milj. krónur.

Við galdandi toll, skatta- og tvangsuppspar-ingsslóggávu og væntað-um falittum í bilhandlara-vinnuni, metir Javnaðar-flokkurin ikki hesa inn-tøku hægr enn 65 milj. krónur.

Figgjarlóg samgong-unnar kemur sostatt at geva 100 milj. kr. minni í toll- og øðrum gjöldum enn meirilutin og lands-stýrið mettu.

Gongdin í tollinntøku-num má tí vendast.

Javnaðarflokkurin var samdur í at tálmað skuldi í, men soleiðis, at vit framdu hetta skilagott og

avvegað.

Ti ávaraðu vit og róptu vit vaskó, um at førning-urin fór í sor, tá hann rós-aði framav av spælinum hjá tí samgonguleiðara, sum ikki hugsar samfelagspolitiskt, men bert vil hava Tjóðveldisflokkinn og Fólkaflokkinn upp at dansa, sum hann vil.

Vit kunnu koma aftur í javnvág, um vit fremja broytingar í illa umhugs-aðu búskapartiltøkunum seinasta summar, men lætt verður ikki at fáa slíkar samtyktar.

Javnaðarflokkurin á-sannar, at hann fær ikki samgonguna at taka til-tøkini aftur til fulnar. Slík krøv vildu verið politiskt óvboðin, men flokkurin óvón kortini, at vit í felag kunnu fremja ein politikk, sum fær hjólini at mala aftur.

Ti seta vit ikki skila-besta uppskotið — nevni-liga at avtaka lógina um tvungna uppsparing — fram, men seta istaðin uppskot um slíkar broyt-ingar í hesi skipan, at borgarin aftur torir at liva.

Lógin um tvungna sam-ansparing eigur at verða broytt so, at inntøkuból-urin 110.000–150.000 verður fítrikin fyrri saman-sparing. Inntøkubólkarnir 150.000–200.000 kr. og omanfyri 200.000 kr. spara saman ávikavist 2½% og 3½% í 1990.

Samstundis verður frá 1. april 1990 til Arbeids-marknaðareftirløn góldið av arbeidsmarknaðinum ½% frá arbeidsgevara og ½% frá lóntakara.

Hetta vildi lætt so mikið og fingið so mikið í gongd, at inntøkumeting-arnar kundu verið hækk-aðar, soleiðis at samgong-an fekk ein part av teim-um 156 milj. kr., hon legði á í summar.

Handilsvinnan fekk tá eisini eitt sindur rúmar ræsur, tó at hon ikki kom at sita í tí »smørholi», hon sat í 1987-88.

Javnaðarflokkurin held-ur, at um hesar smáu broytingar verða framdar saman við nevndu litlu hækking í almennum ilóguvirksemi, kunnu nevndu 100 milj. kr. kort-ini fáast inn og hartil einar

30-40 milj. kr., tí so mong fleiri fáa inntøku at rinda toll við.

Parturin av avlopi danska Tjóðbankans hevur seinastu mongu árinu ligið um 35-50 milj. kr. ár-liga. Ti kann hann helst uttan ampa setast til 30 milj. kr. í 1990. Verður hetta ikki, hava føroysku fólkatingslimirnir mistik-ið seg stórliga, tá teir bjargaðu búskaparpoli-tikki Glistrup/Schluters fyrri jól.

Á inntøkusiðuni metir javnaðarflokkurin sostatt, at 240 milj. kr. kunnu fáast inn, uttan at vanligi borgarin verður royttur enn meira.

Inntøkurnar tilsamans verða sostatt 3.188,301 milj. kr.